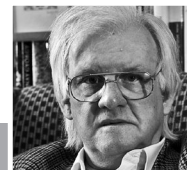

Szokolczay Lajos

Tűzzománc világom

Kopócs Tibor kiállítása
a pannonhalmi Bencés Gimnázium Galériájában

Szokolczay Lajos
(1941, Nagykanizsa)
irodalomtörténész, művészetkritikus, Verőcén él
Széchenyi-díjas

A dunaszerdahelyi kiállításon már megtapasztalhattuk, hogy a tűzzománcok milyen fontos szerepet töltenek be Kopócs Tibor életművében. Nem véletlen, hogy az egész pályát teljességében mutató tárlaton a festmények, grafikák és tűzzománcok száma – csaknem száz mű került terítékre – megegyezett. Tehát a kivitelezést (technika stb.) és a műfaji bravúrokat tekintve

is valaminő harmónia jellemzi a *couleur locale* látomásait, az egyetemesség irányába mozdító oeuvre-t.

A művész a 2019-es kiállításán a sok évtizedre visszanyúló életműben a Csallóközt, vagyis a szülőföldet jelölte ki a gondolkodását, érzelmi kitárulkozását nagyon is meghatározó központnak. (Nem véletlen, hogy megannyi műve Lőcsei Pál mester előtti tisztelgés.) Hogy a biblikus telítettség – pontosabban, a bibliai jelképrendszer messze sugárzó hatása – a tűzzománc képeken (is) kimutatható, nem másból ered, mint a *sorsvállalás* azonosságából. Hiszen a krisztusi fényben didergő felvidéki ember – ha kicsinyben is, ám megrendítő módon – ugyanazt a Golgotát járja be, mint az évezredes bölcsességet, a kitartás és áldozatvállalás fenségét *életerővé* alakító Úr.

Eme áldozatvállalásnak kissé profán változatai is lehetnek – lásd az *Íme a NŐ – Csallóközi Golgota* (1996) című, több szimbólumot egybefogó alkotást, vagy a *Militáns angyal* (1996) ki tudja, kit (a férfit?) fenyegető menetelését. De a tűzzománcok arzenálja szinte teljességében a bibliai tanítás mély erkölcsiségét, a „főszereplők” (Jézus, Mária, Péter, Illés, János, Jakab stb.) megszenvedett életútjának sokszor fénylő drámaiságát hangsúlyozza. Így az óvó szeretetet (*Mária gyermekkel* – 2000), az együvé tartozás figyelmeztető otthon-melegét (*Jézus, János és Pál apostol* – 2000) és Krisztus másodszeri eljövételének jövendölését (*Illés szekere IX.* – 2007).

Kopócs Tibor: *Íme a NŐ – Csallóközi Golgota*

Kopócs azonban megtöri a szakrális hagyományhoz köthető ikon-szerűséget, vagyis annak misztikáját. Minden szépség ellenére, talán csak a *Mária gyermekkel és az Utolsó vacsora – Hommage a Lőcsei Pál mester* (2000) mondható oltárképnek. Szó se róla, a művész ugyan alkalmazkodik a *Jelképtár* sugaraival egyetemessé tágítható képi megidézéshez, ám fölöttébb rajzos személyiségjegyeivel tüntet, amelytől a groteszk sem áll távol (*Szárnyasbika – 1997*). Ezúttal a *flóra és fauna* (és megannyi bibliai kellék-mozzanat) éppúgy fontos szerepet játszik, mint a nő: az Éden kristályát fölragyogtató és testi hatalmával – erotikájával – eltakaró embertársunk. Az átszellemítés varázslatára a számos példa közül a fű motívumát emelném ki. A fű többek között az élet és a halál jelképévé is válhat, mert az embert hamar elragadhatja az Úr: „olyanok, mint a reggeli álom, mint a sarjadó fű, reggel kihajt, kizöldül, estére lekaszálják és elszárad” (Zsolt. 90,5k).

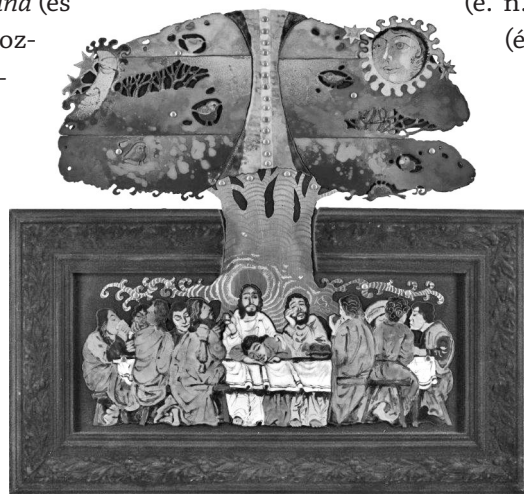
A megfeszítettetés pózai (mindannyiszor kiindulópont Krisztus kereszthalála) különböző ábrázolásmódokat szülnek. És ami bennük érdekes: a korpusz, vagy az annak megannyi helyzetmozzanatát viselő test – a madár röpléséhez kapcsolható szabadság szimbólumát eszünkbe juttatva – olykor kiszabadul végzetes rabságából. E szárnyalásnak jellegzetes példái, bravúros háttéralakzatokkal, az 1997-es *Madárember I–II.* és a *Madárember III.* (1999). A keresztről való leszakadás illúziója oly erős, hogy valósággal észlelhető a *fölfelé* irányulás dinamikája is. Hogy a madarak előképei az apostoloknak, akik az egész földet bejárva Isten igéjét hirdetik – az Úr emígy szólt: „Az égen,

a föld felett pedig röpködjenek a madarak” (Ter. 1,20) –, ahhoz kétség sem fér.

Látható, alapvető a tűzzománcok biblikus megalapozottsága. Akár az *Illés szekere IX.* népmesei izgalmát vesszük (már ami a megjelenítés módozatát illeti), akár a fő motívumként előlépő bika mint megnyíló hegytömeg, mint drámaian szikrázó ég, tonnányi súlyában ugyancsak stabil jelenlétét – *János apostol megkísértése – 2005; Jelenések könyvéből* (é. n.); *Szent Antal megkísértése* (é. n.) –, ezzel az ábrázolással a mítosz költözik le a csalólóközi földre. Kopócsnak sikerült a csak rá jellemző „léket” egyidejűleg helyi érvényességűvé és egyetemes kisugárzásúvá avatni. Amelynek örvényében nem csupán a Szent jelenik meg, hanem festményeinek és tűzzománcainak leg-sokoldalúbb alakja, „bűnbánó” társa, a nő is. *Ars poeticája* (2013) az égi és földi motívumaival

mindennél jobban érzékelteti ezt a *földszagot* is.

Az az igazán bravúros, ahogyan a művész a keretből – megtartván a kompozíció teljességét – kilép. Erre példa az *Utolsó vacsora* (fa) motívumkincsben gazdag lombkoronája. A törzs és a gyökerek (mint védőháló, mint oltalmazó egység) Jézust és tanítványait takarják. Az alakok hagyományos rajzában vallanak a tekintetek, ott a – jobb szó híján – tépelődő, drámát megelőző búskomorság. Ezzel szemben, a *Táltos ménés* (1996–1997) című triptichon a rajzos néprajzi elemeket, az ősiségben fogant, elszabadult „táncos” vonalainak eldorádóját kirívóan érzéki gazdagsággal jeleníti meg. Kopócs tűzzománcainak – egy kis megengedéssel – ez az *örömtánca*.

Kopócs Tibor: *Utolsó vacsora – Hommage a Lőcsei Pál mester*